

УДК 336.1:378(477)

Терещенко Г. М.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, учений секретар Інституту освітньої аналітики, завідувач відділу фінансових ринків НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, tganna@ukr.net

Чернюк О. С.

заступник керівника Проекту "Гендерне бюджетування в Україні", Київ, Україна

РОЗВИТОК ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Розглянуто проблеми забезпечення ефективного бюджетування у галузі освіти з урахуванням гендерного аспекту. Аспекти гендерної рівності відіграють особливу роль у бюджетуванні, орієнтованому на результат, та ефективному управлінні державними фінансами. Саме в умовах обмеженості бюджетних ресурсів надзвичайно важливим є підвищення ефективності планування та витрачання коштів, а засобом дієвого розв'язання цього завдання – гендерно орієнтоване бюджетування, тобто націлене на різні потреби отримувачів державних послуг. Проведений аналіз дав змогу авторам запропонувати рекомендації щодо посилення гендерної рівності стосовно збору даних та їх оцінювання: вдосконалення формування статистичних даних щодо навчання жінок і чоловіків у цих закладах за віком та місцем проживання; вивчення потреб ринку праці у фахівцях, котрих готують зазначені навчальні заклади; дослідження становища жінок і чоловіків усередині персоналу навчальних закладів із метою з'ясування питання, чому серед керівних працівників мало жінок; перегляд інформації стосовно зарплат працівників за різними галузями знань; залучення роботодавців до проведення досліджень аспектів працевлаштування.

Ключові слова: бюджет, бюджетування, гендер, гендерно орієнтоване бюджетування, освіта, вищі навчальні заклади.

Рис. 7. Табл. 1. Літ. 9.

Hanna Tereshchenko

Ph. D. (Economics), Senior Research Fellow, Institute of Educational Analysis, SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, tganna@ukr.net

Olha Chernyuk

Project "Gender Budgeting in Ukraine", Kyiv, Ukraine

DEVELOPMENT OF GENDER-ORIENTED BUDGETING IN THE FIELD OF UKRAINE'S EDUCATION

The article deals with the problems of ensuring effective budgeting in the field of education, taking into account the gender aspect. Aspects of gender equality play a special role in results-based budgeting and in the effective management of public finances. It is in the context of limited budget resources that is extremely important to increase the efficiency of planning and spending of budget funds, and the means for effective solution of this task is gender-oriented budgeting, that is budgeting oriented on different needs of recipients of public services. The article analyzes budgetary programs financed by the Ministry of Education and Science of higher educational institutions of the I-II levels of accreditation. The analysis makes it possible for the authors to formulate recommendations on gender equality in data collection and analysis: to improve the collection of statistics on the training of women and men in these institutions by age and place of residence; to analyze the needs of the labor market for specialists trained by these educational institutions in order to

© Терещенко Г. М., Чернюк О. С., 2018

predict further training of women and men; to analyze the situation of women and men among school staff to find out why there are few women among executives; to review the data on salaries of employees in different fields of knowledge; to involve employers in conducting a job survey, etc. Also, the following proposals for the provision of educational services are formulated: to review the activities of higher educational institutions of the I-II levels of accreditation according to the branches of knowledge in order to ensure equality of access to educational services by women and men in different specialties; to review the situation of women and men in obtaining educational services in "male" and "female" activities in order to expand their capacities; to ensure that women and men from cities and rural areas have the same chances to receive services in all areas of the activity of educational institutions.

Key words: budget, budgeting, gender, gender-oriented budgeting, education, universities.

JEL classification: H52, I22, I23, I25, I28.

Терещенко А. Н.

кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, ученый секретарь
Института образовательной аналитики, заведующая отделом финансовых рынков
НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

Чернюк О. С.

заместитель руководителя Проекта "Гендерное бюджетирование в Украине", Киев, Украина

**РАЗВИТИЕ ГЕНДЕРНО ОРИЕНТИРОВАННОГО
БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ**

Рассмотрены проблемы обеспечения эффективного бюджетирования в сфере образования с учетом гендерного аспекта. Аспекты гендерного равенства играют особую роль в бюджетировании, ориентированном на результат, и эффективном управлении государственными финансами. Именно в условиях ограниченности бюджетных ресурсов чрезвычайно важным является повышение эффективности планирования и расходования денежных средств, а средством эффективного решения этой задачи – гендерно ориентированное бюджетирование, то есть нацеленное на различные нужды получателей государственных услуг. Проведенный анализ позволил авторам предложить рекомендации по усилению гендерного равенства. касающиеся сбора данных и их оценки: совершенствование формирования статистических данных по обучению женщин и мужчин в этих учреждениях по возрасту и месту жительства; изучение потребностей рынка труда в специалистах, которых готовят указанные учебные заведения; исследования положения женщин и мужчин внутри персонала учебных заведений с целью выяснения вопроса, почему среди руководящих работников мало женщин; просмотр информации о зарплатах работников по разным отраслям знаний; привлечение работодателей к проведению исследований аспектов трудоустройства.

Ключевые слова: бюджет, бюджетирование, гендер, гендерно ориентированное бюджетирование, образование, высшие учебные заведения.

Однією з актуальних проблем державних фінансів України є підвищення ефективності управління коштами державного та місцевих бюджетів. Гострий дефіцит бюджетних ресурсів відчуває і галузь освіти. Незважаючи на тривалий період проведення бюджетної реформи, запровадження програмно-цільового методу (ПЦМ) бюджетування, питання ефективного розподілу та використання бюджетних ресурсів залишаються невирішеними. Невипадково в публікаціях сучасних фінансистів порушується питання про продовження бюджетної реформи. Необхідність внесення змін до нормативно-правових

актів у бюджетній сфері насамперед зумовлена потребою в справедливому та неупередженому розподілі бюджетних ресурсів і дотриманні визначених законодавством принципів ефективності використання бюджетних коштів. Одним із ефективних інструментів забезпечення ефективності, справедливості та неупередженості розподілу бюджетних коштів є гендерно орієнтоване бюджетування (ГОб), яке, зокрема, сприяє досягненню гендерної рівності.

Аспектам розвитку ефективного бюджетування та фінансового забезпечення галузі освіти присвячено численні наукові дослідження, зокрема С. С. Гасанова, Т. І. Єфименко, І. О. Луніної, К. В. Павлюк [1–4] та багатьох інших вітчизняних науковців. Передусім у працях вітчизняних учених розкрито питання запровадження ПЦМ бюджетування та загальні проблеми бюджетного забезпечення освіти. Однак, попри значний доробок українських дослідників у сфері розвитку бюджетної системи та бюджетного фінансування галузі освіти, актуальним залишається пошук науково обґрунтованих шляхів посилення ефективності витрачання бюджетних коштів та запровадження ГОб, що підтверджує актуальність цієї статті.

Метою статті є виокремлення проблем і визначення перспектив забезпечення ефективного бюджетування в галузі освіти з урахуванням гендерного аспекту.

Насамперед зазначимо, що ГОб поєднує два процеси, не пов'язані між собою: забезпечення гендерної рівності й управління державними фінансами. З одного боку, заходи із забезпечення гендерної рівності переважно відносять до сфери захисту прав людини. З другого боку, управління державними фінансами часто сприймається як суто технічний процес розподілу фінансових ресурсів, у тому числі через бюджет. Гендерно орієнтоване бюджетування поєднує ці процеси та засвідчує той факт, що принципи гендерної рівності можуть і мають бути включені у бюджетний процес. Таким чином, бюджет складається з урахуванням потреб усіх споживачів з огляду на їхній соціальний статус, вік, місце проживання тощо. Гендерно орієнтовані бюджети є бюджетами, які відповідають реальним потребам суспільства. Впровадження гендерно орієнтованого бюджетування впливає на формування збалансованого бюджету [5].

Втілюючи нові методи бюджетування, такі як ГОб, за наявності обмежених фінансових ресурсів, держава прагне отримати від їхнього використання максимальний результат, або ефект. Також стає зрозумілим, у чому справді полягають її цілі діяльності і як вона забезпечує їх досягнення. Основою ГОб у цьому випадку є співвідношення фінансових ресурсів (витрат бюджету) і результатів діяльності держави в напрямі забезпечення потреб усіх верств населення.

ГОб охоплює аналіз різних впливів, які політика щодо доходів та розподіл державних ресурсів справляє на чоловіків і жінок. На підставі цього аналізу в політику та бюджети можна вводити стратегічні завдання, спрямовані на зміцнення гендерної рівності. Цей процес може допомогти відповісти на такі запитання: чи досягають державні видатки різних груп чоловіків та жінок; як гендерна рівність (або нерівність) може впливати на досягнення загальних цілей державних видатків (бюджетних програм, цільових програм або полі-

ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Рис 1. Структура системи освіти в Україні

Складено за: Про освіту : закон України від 23.05.1991 № 1060-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/print1450097250371062>; Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

тики); наскільки ефективним є розподіл державних ресурсів у задоволенні потреб і пріоритетів чоловіків та жінок і різних соціальних груп; чи скорочують або збільшують державні видатки гендерний розрив [5].

Особливо важливе запровадження ГОБ у галузі освіти, що забезпечуватиме рівний доступ до освітніх послуг та справедливий розподіл бюджетних ресурсів із урахуванням гендерної належності. Структуру системи освіти в Україні наведено на рис. 1.

Однією з передумов запровадження ГОБ в Україні є здійснення гендерного бюджетного аналізу програм. Далі наведено гендерний бюджетний аналіз програми на прикладі вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації, що фінансуються Міністерством освіти і науки України (далі – МОН).

Відповідальним виконавцем бюджетної програми “Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I і II рівнів акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики” є МОН – головний розпорядник бюджетних коштів; учасники програми – вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації, що фінансуються МОН; загальний бюджет на 2015 р. – 4 657 705 тис. грн; кількість навчальних закладів – 424. Цілі програми – здійснення державної політики у сфері освіти, реалізація конституційного права кожного громадянина на здобуття вищої освіти. Основні заходи програми: надання освітніх послуг, пов’язаних з організацією та забезпеченням підготовки фахівців у закладах вищої освіти (ЗВО) I–II рівнів акредитації за напрямками й спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів “молодший спеціаліст”, “бакалавр”. У рамках аналізу оброблялися дані 424 ЗВО I–II рівнів акредитації за 39 галузями знань.

Основними проблемами в цій галузі є:

- недостатній рівень вивчення теоретичних та практичних аспектів вищої освіти, а також аналіз джерел її фінансування;

- дисбаланс між обсягами завдань, які визначаються для цих навчальних закладів, та величиною фінансового забезпечення;
- низький рівень матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів;
- невідповідність структури підготовки спеціалістів реальним потребам економіки;
- слабкий зв'язок навчальних закладів і роботодавців;
- низький рівень заробітної плати працівників.

За даними Державної служби статистики України, у 2015 р. функціонував 371 ЗВО I–II рівнів акредитації, у тому числі 143 – державної, 174 – комунальної та 54 – приватної форм власності, де навчалось 230 110 студентів, з них 129 283 (56,2 %) жінок та 100 827 (43,8 %) чоловіків [7].

Було проаналізовано 424 ЗВО I–II рівнів акредитації, з яких 151 не мають статусу юридичної особи, але фактично виконують функцію надання відповідних послуг [7].

Крім того, у 2015 р. у ЗВО I–II рівнів акредитації всіх форм власності навчалось: із сільської місцевості – 11,25 % студентів, з міст – 88,75 % студентів. Аналізуючи цю інформацію, можна зробити висновок, що серед студентів цих навчальних закладів більша частка студентів із міст, аніж сільської місцевості.

Гендерний аналіз програми “Підготовка кадрів ЗВО I–II рівнів акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики” був зосереджений на кількості жінок та чоловіків, котрі навчаються в цих закладах за різними галузями знань, та їх працевлаштуванням.

Для проведення гендерного аналізу зібрано таку інформацію:

- кількість студентів ЗВО I–II рівнів акредитації за статтю та місцем проживання;
- кількість студентів у ЗВО I–II рівнів акредитації за джерелами фінансування;
- кількість випускників ЗВО I–II рівнів акредитації;
- працевлаштування студентів-випускників за галузями знань та статтю.

Згідно з інформацією з Єдиної державної електронної бази з питань освіти на 1 січня 2015 р. у ЗВО I–II рівнів акредитації, фінансування яких здійснювалось МОН, навчалось 285 890 студентів, серед них жінок – 145 804 (51 %) осіб, а чоловіків – 140 086 (49 %) осіб [8].

За результатами аналізу чітко простежуються загальні тенденції здобуття вищої освіти особами різних статей (рис. 2).

На рис. 3 показано, які спеціальності за окремими галузями знань у ЗВО I–II рівнів акредитації обирають студенти з міст та сільської місцевості.

Джерелом фінансування ЗВО I–II рівнів акредитації є кошти загального та спеціального фондів державного бюджету. Кошти спеціального фонду – це фінансові надходження від плати за навчання фізичних і юридичних осіб.

У результаті аналізу видатків на навчання студентів можна зробити висновок, що за різними галузями знань витрачаються неоднакові суми. У зв'язку з обмеженим фінансуванням галузі освіти, зокрема ЗВО I–II рівнів акредитації, у першу чергу забезпечуються виплати зарплати всім працівникам,

ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗІ ОСВІТИ

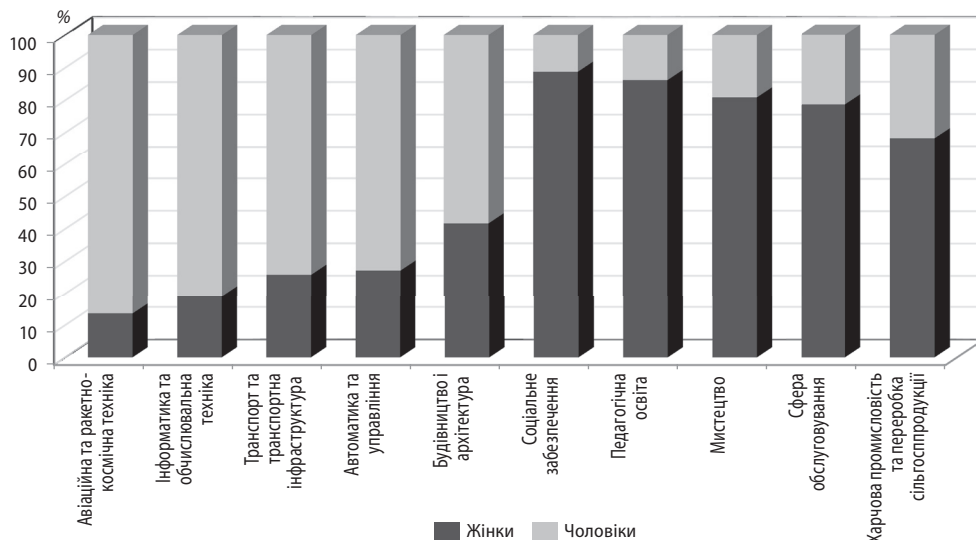

Рис. 2. Частка студентів ЗВО за статтю згідно з напрямом підготовки

Складено за: Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО). URL: <https://www.inforesurs.gov.ua/dataedbo.html>.

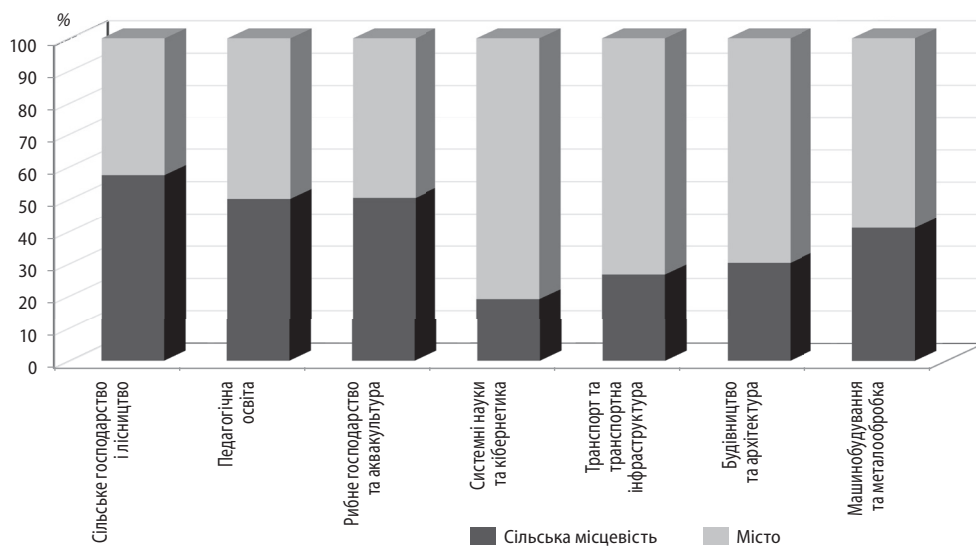

Рис. 3. Частка студентів ЗВО за місцем проживання згідно з напрямом підготовки

Складено за: Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО). URL: <https://www.inforesurs.gov.ua/dataedbo.html>.

стипендії всім студентам, а також оплата комунальних платежів. Однак витрат на кожну окрему галузь знань не вказано, а тому не можна визначити витрати на студента за окремими галузями знань.

Проте можна простежити загальну тенденцію витрат на жінок і чоловіків за різними галузями. На рис. 4 і 5 показано частки видатків загального та

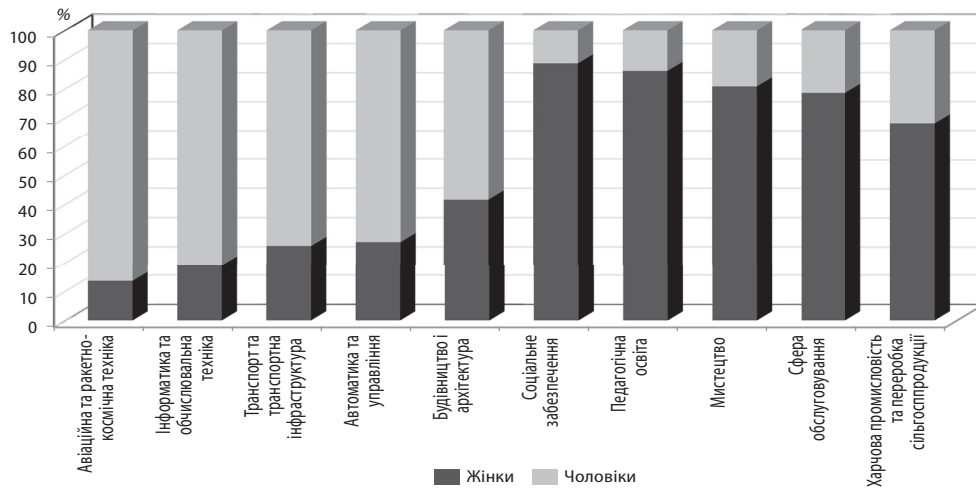

Рис. 4. Частка видатків загального фонду державного бюджету на навчання студентів (за статтю)

Складено за: Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО). URL: <https://www.inforesurs.gov.ua/dataedbo.html>.

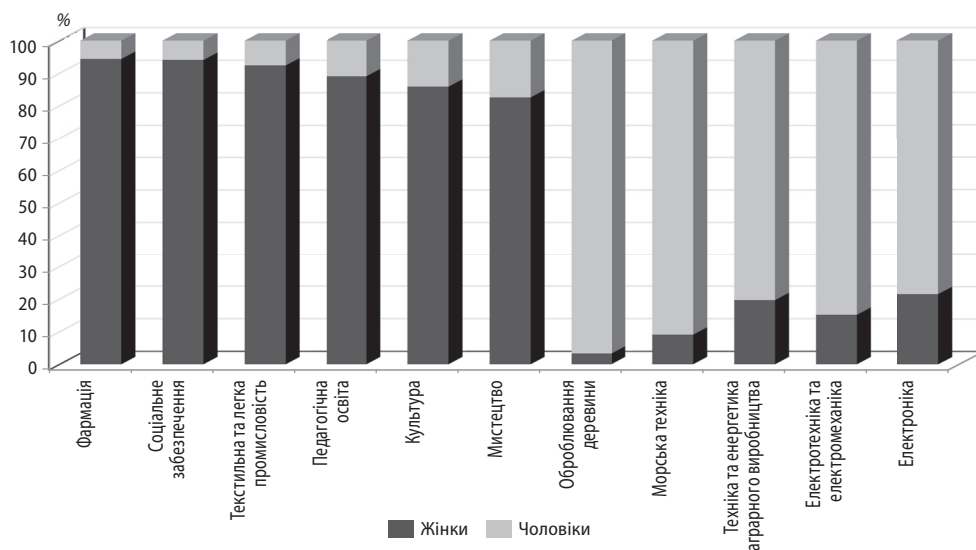

Рис. 5. Частка видатків спеціального фонду державного бюджету на навчання студентів (за статтю)

Складено за: Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО). URL: <https://www.inforesurs.gov.ua/dataedbo.html>.

спеціального фондів держбюджету на навчання студентів (за статтю) за окремими галузями знань.

За результатами аналізу зроблено висновок, що за кошти бюджету більше навчалася чоловіків (56 %), тоді як на контрактній основі – жінок (60,1 %).

Доцільно визначити середню вартість навчання студента – жінки та чоловіка (таблиця).

**Видатки на навчання за статтю у 2015 р.
(разом за загальним та спеціальним фондами)**

Видатки на підготовку студентів, тис. грн	Кількість студентів, осіб			Середні видатки на одну особу, грн	Сукупна вартість, тис. грн (%)	
	усього	з них:			Жінки	Чоловіки
		жінки	чоловіки			
4 372 772,2	285 890	145 804	140 086	15 295,3	2 230 116,0 (51)	2 142 656,2 (49)

С к л а д е н о за даними Міністерства освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua/>.

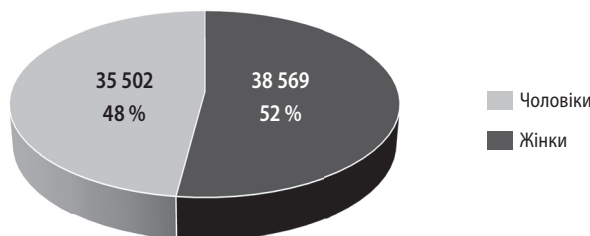
Беручи до уваги видатки на одного студента за різними галузями знань, на навчання чоловіків у 2015 р. було спрямовано 2 142 656,2 тис. грн, або 49 % бюджету на підготовку фахівців ЗВО I–II рівнів акредитації, а на навчання жінок – 2 230 116,0 тис. грн (51 %).

Аналіз фінансування ЗВО I–II рівнів акредитації за галузями знань показав, що найбільша сума коштів бюджету спрямовується на підготовку студентів за спеціальністю “техніка та енергетика аграрного виробництва”, де частка чоловіків становить 80,9 %, а також у сфері транспорту, де частка чоловіків – 74,2 %. На здобуття професій текстильної та легкої промисловості, за якими навчається 92,2 % жінок і лише 7,8 % чоловіків, здійснюється найменше видатків бюджету закладів.

Щодо аналізу видатків, то на підготовку фахівців за різними галузями знань витрачаються неоднакові суми. Проте здійснити аналіз середніх видатків на жінку та чоловіка за галузями знань неможливо, оскільки немає розбиття коштів на підготовку фахівців за окремими галузями знань.

Важливими критеріями ефективного використання коштів є випуск фахівців (рис. 6) і працевлаштування студентів. На рис. 6 можна побачити переважання жінок-випускників (52 %).

Надзвичайно важливим критерієм підготовки та ефективного використання бюджетних коштів є аналіз ринку праці та моніторинг працевлаштування випускників ЗВО I–II рівнів акредитації. Такий аналіз виявив проблеми щодо доцільності підготовки студентів обох статей за певними професіями.

Рис. 6. Випуск фахівців ЗВО I–II рівнів акредитації, фінансування яких здійснювалося МОН у 2014/15 навчальному році, осіб

С к л а д е н о за даними Міністерства освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua/>.

Так, 40,6 % випускників ЗВО I–II рівнів акредитації 2014/15 навчального року отримали роботу після навчання. Серед чоловіків показник працевлаштування становив 60,8 % від загальної кількості випускників, які навчалися на умовах держзамовлення, а серед жінок – 39,2 %. Гендерний аналіз показує значну різницю в працевлаштуванні між жінками та чоловіками на користь останніх. Водночас більшість жінок (56 %) віддали перевагу навчанню у ЗВО III–IV рівнів акредитації – наступному, вищому етапу ступеневої підготовки фахівців, і лише 44% чоловіків продовжили навчання.

Можна припустити, що жінки, у зв'язку з неможливістю знайти роботу за отриманою спеціальністю, оскільки попит на певні види професій не відповідає потребам ринку праці, вирішують продовжити навчання у ЗВО III–IV рівнів акредитації. Крім того, у суспільстві існують стереотипи престижності здобуття повної вищої освіти.

Водночас існує гіпотеза, що причиною низького рівня зайнятості серед жінок є стереотипне ставлення до їхніх фізичних та інтелектуальних можливостей стосовно виконання службових обов'язків за окремими професіями. Тобто ймовірною є гендерна дискримінація, зокрема вважається, що жінки повинні більше часу приділяти увагу сімейним справам.

Зважаючи на те, що у структурі видатків значну частину становить заробітна плата працівників, проаналізовано штат ЗВО I–II рівнів акредитації, що фінансуються МОН, та заробітну плату. На підставі аналізу можна стверджувати про фемінізацію галузі, оскільки більшість працівників закладів становлять жінки (59,6 %). Проте серед адміністративного персоналу переважають чоловіки (73 %).

Крім того, серед працівників навчальних закладів у всіх вікових категоріях переважають жінки (рис. 7). Молодих педагогічних працівників (до 35 років) жінок – 64,7 %, а чоловіків – 35,3 %. Частка педагогічних працівників старше

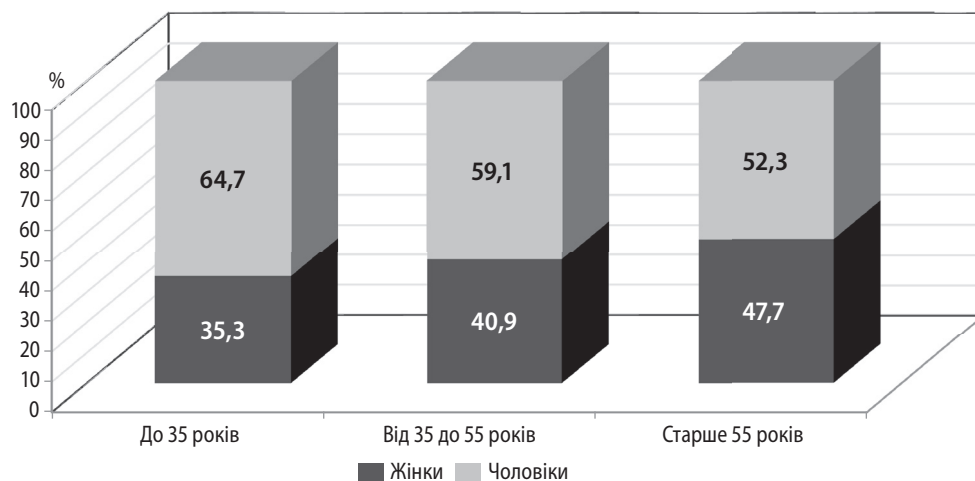

Рис. 7. Педагогічні працівники ЗВО I–II рівнів акредитації, що фінансуються МОН, у 2015 р. за віком і статтю

Складено за даними Міністерства освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua/>.

55 років для навчальних закладів доволі велика – жінок – 52,3 %, а чоловіків – 47,7 %. Це свідчить про те, що для нової генерації спеціалістів педагогічна робота не є привабливою і престижною. Низька зарплата – одна з причин такої ситуації. Ця проблема потребує дослідження, виявлення наявних проблем, у тому числі гендерних, та вжиття заходів щодо їх усунення. Тому реформа освіти й запровадження дієвих механізмів реалізації щодо вирішення освітніх проблем, таких як ГОБ, набуває актуальності та пріоритетності.

Стосовно аналізу витрат на персонал ЗВО I–II рівнів акредитації у 2015 р., то варто зауважити, що на різні категорії персоналу витрачаються неоднакові суми. Проте можна простежити, що жінок менше серед адміністративного персоналу, і, відповідно, нижчими є витрати, а витрати на заробітну плату чоловіків у цій категорії становлять 73 % загального обсягу витрат на персонал.

Найбільше витрат на жінок припадає на категорію “спеціаліст” – 78,9 % загального обсягу видатків на заробітну плату спеціалістів.

На підставі викладеного можна зробити такі висновки.

Бюджет закладів не вирішує гендерних проблем, що існують у ЗВО I–II рівнів акредитації, а навпаки, сприяє збереженню гендерної нерівності.

Неоднакове охоплення вищою освітою жінок і чоловіків та різні показники працевлаштування випускників цих закладів обох статей свідчать про те, що виконання заходів програми не забезпечує досягнення її мети.

Проведений аналіз показав, що залишаються популярними й фінансуються професії з комп’ютерних технологій, будівництва й транспорту, які є більш привабливими для чоловіків, тоді як жінки обирають менш оплачувані професії (про це свідчать дані Державної служби статистики України). Низький показник працевлаштування випускників за окремими галузями знань свідчить про неефективність та недоцільність підготовки чоловіків та жінок за певними професіями.

У результаті вивчення становища в цій сфері з’ясувалося, що дуже мало доступних даних стосовно жінок і чоловіків, які навчаються та працюють у цих навчальних закладах. Крім того, джерела надають різні відомості про те, яка кількість чоловіків та жінок займається в закладах за різними галузями знань. Основним джерелом, яке використовувалося для аналізу, є Єдина державна електронна база даних з питань освіти. Проте на сьогодні в цій базі лише започатковано збір відомостей про кількість жінок і чоловіків, котрі навчаються та працюють у галузі, і деяка інформація, запропонована для аналізу, ймовірно, потребує уточнення.

Розглядаючи гендерні проблеми, важливо мати дані стосовно того, за якими спеціальностями більше навчається чоловіків, а за якими жінок, яким професіям віддають перевагу особи різних статей, та інформацію щодо працевлаштованих випускників цих закладів (кількість і частка жінок і чоловіків), а також працівників навчальних закладів (число та частка чоловіків і жінок, які є викладачами).

Можна зробити висновок про відсутність ефективного механізму моніторингу та аналізу потреб ринку праці у фахівцях, підготовка яких здійснюється в цих навчальних закладах, слабку взаємодію закладів та роботодавців

і неузгодженість планування підготовки й розподілу фахівців за кожною окремою галуззю знань.

Для запровадження гендерних підходів у процес підготовки бюджетних програм у галузі освіти вироблено низку рекомендацій, які стосуються доцільності врахування гендерної складової під час розроблення документів, використовуваних у бюджетному процесі системи освіти на наступні періоди, та включення гендерно сегрегованих статистичних даних у систему звітності й планування.

Проведений аналіз дав змогу сформулювати рекомендації щодо посилення гендерної рівності в аспекті збору даних та аналізу:

- вдосконалити збір статистичних даних щодо навчання жінок і чоловіків у цих закладах за віком та місцем проживання;
- провести аналіз потреб ринку праці у фахівцях, котрих готують ці навчальні заклади, з метою прогнозування подальшої підготовки жінок та чоловіків;
- проаналізувати становище жінок і чоловіків серед працівників навчальних закладів, аби з'ясувати, чому серед керівних працівників мало жінок;
- переглянути інформацію стосовно зарплат працівників за різними галузями знань;
- залучити роботодавців до проведення дослідження із питань працевлаштування.

Також сформульовано пропозиції щодо надання освітніх послуг:

- переглянути діяльність закладів вищої освіти I–II рівнів акредитації за галузями знань для забезпечення рівності отримання освітніх послуг жінками та чоловіками за різними спеціальностями;
- переглянути становище жінок і чоловіків щодо одержання освітніх послуг у “чоловічих” та “жіночих” видах діяльності в контексті розширення їхніх можливостей;
- забезпечити, аби жінки і чоловіки з міст і сільської місцевості мали однакові шанси для отримання послуг за всіма напрямками діяльності навчальних закладів.

Зауважимо, що для запровадження ГОБ необхідно дотримуватися відповідних принципів: розуміння гендеру (усвідомлення того, як гендер та гендерні відносини побудовані в суспільстві та як їх оцінює уряд); політична воля (прихильність), продемонстрована державними лідерами, означає встановлення бачення та забезпечення роботи з гендерної рівності на довгострокову перспективу; затвердження нових вимог до системи збору статистичних даних (істотні недоліки щодо збору інформації перешкоджають проведенню гендерно чутливого аналізу); прозорість, партнерство і співробітництво між фахівцями з бюджетування та експертів у галузі гендерної рівності, а також участь зацікавлених сторін.

Застосування ГОБ корелює з головним завданням розвитку ПЦМ бюджетування – орієнтованість на результат. Цей метод забезпечує справедливий та неупереджений розподіл бюджетних ресурсів відповідно до цілей або функцій держави з урахуванням суспільного значення очікуваних кінцевих результатів і гендерного аспекту.

Список використаних джерел

1. Гасанов С.С., Кудряшов В.П., Балакін Р.Л. Реформування фіскальної системи України у контексті євроінтеграційних процесів. *Фінанси України*. 2015. № 5. С. 16–38.
2. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції : у 2 т. / за ред. О. В. Шлапака, Т. І. Єфименко ; ДННУ “Акад. фін. управління”. Київ, 2014.
3. Луніна І. Прості процедурні зміни для ефективних бюджетних рішень. *Дзеркало тижня*. 2015. 25 верес. URL: <https://dt.ua/finances/prosti-procedurni-zmini-dlya-efektivnih-byudzhetnih-rishen-.html>.
4. Павлюк К. В. Теоретико-методичні підходи до трактування бюджетних послуг та їх значення у системі бюджетування, орієнтованого на результат. *Наука і економіка*. 2012. № 1. С. 69–77.
5. Що таке ГОБ. URL: <http://grbproject.org/content/opisanie-gob/>.
6. Про освіту : закон України від 23.05.1991 № 1060-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/print1450097250371062>.
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО). URL: <https://www.inforesurs.gov.ua/dataedbo.html>.
9. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua/>.

References

1. Gasanov, S. S., Kudryashov, V. P. & Balakin, R. L. (2015). Reformuvannya fiskal' noy sy`stemy` Ukrayiny` u konteksti yevrointehracijny`kh procesiv [Reforming the Ukrainian fiscal system in the context of European integration processes]. *Finansy` Ukrayiny`* [Finance of Ukraine], 5, 16–38 [in Ukrainian].
2. Shlapak, O. V., Yefy`menko, T. I. (Eds.). (2014). *Modernizaciya finansovoyi sy`stemy` Ukrayiny` v procesi yevrointehraciyi* [Modernization of the financial system of Ukraine in the process of European integration] (Vols. 1–2). Ky`yiv: DNNU “Akademiya finansovoho upravlinnya” [in Ukrainian].
3. Lunina, I. (2015, September 25). Prosti procedurni zminy` dlya efekty`vny`kh byudzhetny`kh rishen` [Simple procedural changes for effective budget decisions]. *Dzerkalo ty`zhnya* [Mirror of the week]. Retrieved from <https://dt.ua/finances/prosti-procedurni-zmini-dlya-efektivnih-byudzhetnih-rishen-.html> [in Ukrainian].
4. Pavlyuk, K. V. (2012). Teorety`ko-metody`chni pidkhody` do traktuvannya byudzhetny`kh posluh ta yikh znachennya u sy`stemi byudzhetuvannya, oriyentovanoho na rezul`tat [Theoretical and methodological approaches to the interpretation of budget services and their importance in the system of results-based budgeting]. *Nauka i ekonomika* [Science and Economics], 1, 69–77 [in Ukrainian].
5. Shho take HOB [What is GRB in practice]. (n. d.). Retrieved from <http://grbproject.org/content/opisanie-gob/> [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada of Ukraine. (1991). *Pro osvitu* [About education] (Act No. 1060-XII, May 23). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/print1450097250371062> [in Ukrainian].
7. State Statistics Service of Ukraine. (n. d.). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
8. Yedy`na derzhavna elektronna baza z py`tan` osvity` (YeDEBO) [The united state electronic educational base]. (n. d.). Retrieved from <https://www.inforesurs.gov.ua/dataedbo.html> [in Ukrainian].
9. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n. d.). Retrieved from <http://mon.gov.ua/> [in Ukrainian].